

De Haagse Hogeschool

Herbeoordeling B HBO-Rechten

048A2022.01

Samenvatting

In april 2022 is de hbo-opleiding HBO-Rechten van De Haagse Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. De Haagse Hogeschool biedt deze opleiding aan in een voltijd-, deeltijd- en een duale variant. Het panelbezoek betreft een herbeoordeling nadat het oordeel positief onder voorwaarden in december 2019 is gegeven. Het panel oordeelde in 2019 dat standaard 2; Oriëntatie, standaard 4; Leeromgeving en standaard 9; Kwaliteitszorg ten dele voldoen aan de basiskwaliteit. De overige acht standaarden voldoen aan de basiskwaliteit. Na bestudering van de voortgangsrapportage en het locatiebezoek oordeelt het panel dat standaarden 2, 4 en 9 voldoen aan de basiskwaliteit en oordeelt het panel **positief** over de opleiding in zijn geheel.

De voorgenomen verbeteringen naar aanleiding van de vorige visitatie zijn voortvarend doorgevoerd. De voltijdse opleidingsvariant LAW heeft het juridisch onderzoek aantoonbaar praktijkgericht gemaakt. Aan de hand van meerdere pilots is een streefbeeld ontstaan van praktijkgerichtheid in het juridisch onderzoek en wordt dit overtuigend ingevoerd. De duale en deeltijdvarianten van de opleiding hebben de communicatie, effectiviteit en studeerbaarheid van het werkend leren op de leerarbeidsplaats (LAP) sterk verbeterd. In het LAP-onderwijs is de doorlopende leerlijn onderzoeksvaardigheden duidelijk herkenbaar, zodat studenten zich succesvol kunnen ontwikkelen tot het eindniveau van de opleiding. De meest belangrijke verbetering is de versterking van de kwaliteitscultuur in de duale en deeltijdvarianten van de opleiding. Het panel ervaart meer betrokkenheid en waardering bij studenten en docenten. De aandacht die is geschonken aan het bespreken met elkaar, het afspreken met elkaar en als het nodig is aanspreken van elkaar, vindt het panel waardevol. De versterking van de kwaliteitscultuur is een belangrijke basis voor duurzame verbeteringen. Het is ook een goed vertrekpunt voor docenten om als team te groeien en samen het onderwijs verder te ontwikkelen en uit te voeren.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	5
Schets van de opleiding	7
Basisgegevens opleiding	8
Standaard 2 Oriëntatie	9
Standaard 4 Leeromgeving	12
Standaard 9 Kwaliteitszorg	14
Eindoordeel over de opleiding	16
Aanbevelingen	17
Bijlagen	18
Bijlage 1 Bezoekprogramma	18
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	19

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de herbeoordeling van de bestaande hbo-opleiding HBO-Rechten van De Haagse Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA dat deze beoordeling heeft uitgevoerd, heeft de opleiding ook in eerste instantie in 2019 beoordeeld. Het panel is samengesteld door NQA, in opdracht van De Haagse Hogeschool en in overleg met de opleiding. De NVAO heeft het panel voorafgaand aan de visitatie in 2019 goedgekeurd.

Na de visitatie in 2019 kwam het panel voor de opleiding in zijn geheel tot het oordeel positief onder voorwaarden. Het panel oordeelde destijds dat van de in totaal elf standaarden acht standaarden voldeden aan de basiskwaliteit. De standaarden 2, 4 en 9 voldeden ten dele aan de basiskwaliteit. Het panel achtte het herstel van deze drie standaarden binnen twee jaar realistisch en haalbaar. Nadat het panel het visitatierapport aan de opleiding heeft aangeboden heeft de opleiding een verbeterplan opgesteld en dit samen met het visitatierapport ingediend bij de NVAO. De NVAO heeft in september 2020 over de kwaliteit van de opleiding in zijn geheel het besluit genomen positief onder voorwaarden.

Dit rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel betreffende standaard 2, 4 en 9. Voorafgaand aan het locatiebezoek heeft het panel het verbeterplan en de voortgangsrapportage met bijlagen bestudeerd (zie bijlage 2). Op 8 april 2022 heeft het panel gesprekken gevoerd met studenten, docenten (examinatoren), coördinatoren, hoofddocenten, opleidingsmanagers en directie. Na deze gesprekken is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een oordeel over standaard 2, 4 en 9. Tijdens een afsluitende terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het oordeel over deze standaarden en de belangrijkste bevindingen meegedeeld aan de opleiding.

De samenstelling van het visitatiepanel is als in 2019 en bestaat uit de volgende leden:

De heer mr. T.J.M. Joxhorst (voorzitter, onderwijs- en domeindeskundige),

De heer mr. F.G.A.M. Berntsen (domeindeskundige),

Mevrouw drs. M. Kok (onderwijs- en domeindeskundige),

De heer mr. drs. G. Kuiper (domeindeskundige),

De heer J.A.B. Oude Vrielink (student-lid),

De heer ir. A.B.C. Hoitink, auditor van NQA en secretaris van het panel.

Na de visitatie is een conceptrapportage opgesteld, dat is voorgelegd aan het panel. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018) en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2021 Uitgebreide Opleidingsbeoordeling*. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd aan de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 1 juni 2022

Panelvoorzitter

mr. T.J.M. Joxhorst

Auditor

ir. A.B.C. Hoitink

Schets van de opleiding

De opleiding HBO-Rechten van de Haagse Hogeschool kent een voltijdse variant, een duale variant en een deeltijdvariant. De voltijdse variant LAW heeft een internationale oriëntatie en wordt in het Engels aangeboden. Van deze opleidingsvariant is de standaard 2 'Oriëntatie' opnieuw beoordeeld. Het panel had tijdens de visitatie in 2019 de volgende tekortkoming geconstateerd bij de variant LAW:

- De praktijkgerichtheid van het afstudeeronderzoek sluit onvoldoende aan op de landelijke afspraken ten aanzien van praktijkgericht juridisch onderzoek.

De curricula van de deeltijdvariant en de duale variant zijn vernieuwd. De nieuwe deeltijdvariant wordt vanaf schooljaar 2020-2021 gefaseerd ingevoerd, te beginnen bij jaar één. Op het moment van het locatiebezoek wordt het nieuwe tweede jaar voor het eerst aangeboden. De nieuwe duale variant wordt ook vanaf schooljaar 2020-2021 gefaseerd ingevoerd maar begint met het derde jaar. Het nieuwe derde jaar bestaat uit de minor en de eerste twee perioden van het leerarbeidsplaats (LAP)-onderwijs. Op het moment van het locatiebezoek is het nieuwe vierde jaar van start gegaan met de afsluitende vier perioden van het LAP-onderwijs. Daarnaast is het nieuwe eerste jaar gestart. Het nieuwe tweede jaar gaat vanaf schooljaar 2022 – 2023 van start.

Van de duale en deeltijdvarianten van de opleiding zijn standaarden 2, 4 en 9 opnieuw beoordeeld. Het panel had tijdens de visitatie in 2019 de volgende tekortkomingen geconstateerd bij de duale en deeltijdvarianten:

Standaard 2:

- Het leerarbeidsplaats (LAP)-onderwijs wordt onvoldoende benut bij de ontwikkeling van de praktijkgerichte juridische onderzoeksvaardigheden.
- Het LAP-onderwijs benadert de onderzoeksvaardigheden onvoldoende als een doorlopende leerlijn vanaf het eerste leerjaar waarin het prestatieniveau en de complexiteit van de context toenemen.

Standaard 4:

- Het LAP-onderwijs dient effectiever te worden door duidelijker te zijn over de rol, de opdracht en de verwachtingen van werkgevers en studenten.
- De taakverdeling tussen de werkvloerbegeleider en de LAP-begeleider is onduidelijk.
- De betrokkenheid van de werkvloerbegeleider bij het LAP-onderwijs is gering.
- De studeerbaarheid van het LAP-onderwijs dient te verbeteren.
- De opbouw in complexiteit en in niveau is te onduidelijk in de portfolio's met beroepsproducten van het LAP-onderwijs.

Standaard 9:

- De duale en deeltijdvarianten dienen de kwaliteitszorg te verbeteren en de kwaliteitscultuur te bevorderen door voor alle betrokken partijen een heldere omschrijving van de hun toegewezen taken bevoegdheden en verantwoordelijkheden vast te leggen en die vervolgens adequaat uit te voeren volgens de aangereikte kwaliteitszorgdocumentatie.

Basisgegevens opleiding

Naam opleiding in CROHO	B HBO–Rechten
Type en soort	hbo, bachelor
Variant	Voltijd, deeltijd en duaal
Sector	Economie
Graad	Bachelor of Laws
Studielast	240 EC
Afstudeerspecialisatie(s)	Niet van toepassing
Locatie	Hoofdvestiging De Haagse Hogeschool Johanna Westerdijkplein 75 2521 EN Den Haag
Onderwijstaal	Nederlands (deeltijd, duaal) en Engels (voltijd)
ISAT code CROHO	39205
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	HBO-Rechten groep 2
Inleverdatum	01-05-2026

Standaard 2 Oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. In de voltijdse variant LAW is duidelijk de overgang gemaakt van theoretisch naar praktijkgericht juridisch onderzoek. Er zijn meerdere pilots uitgevoerd waarin studenten hebben ervaren wat praktische toepasbaarheid inhoudt. Daarnaast hebben ze door de pilots ervaren wat het belang is van een theoretische onderbouwing bij het uitvoeren van praktijkgericht juridisch onderzoek. Door de pilots is een kader ontwikkeld dat het werkveld en de docenten ondersteunt in de overgang naar praktijkgericht juridisch onderzoek. De pilots laten daarnaast zien dat de praktijkgerichte benadering meer begeleiding van docenten vraagt en dat studenten tijdig dienen te starten met het vinden van een geschikte onderzoeksopdracht. De eerste ervaringen zijn dermate positief dat het panel ervan overtuigd is dat de ingezette koers voortvarend wordt doorgezet en dat de voltijdse variant van de opleiding aansluit op de landelijke afspraken ten aanzien van praktijkgericht juridisch onderzoek.

In de duale en deeltijdvarianten van de opleiding is er voldoende aandacht voor het ontwikkelen van praktijkgerichte juridische vaardigheden. Beide varianten hanteren een goed uitgewerkte visie op praktijkgericht onderzoek en er is een onderzoeksvaardighedenlijn uitgewerkt. Het vak Onderzoeksvaardigheden dat aan het begin van het LAP-onderwijs wordt gegeven, maakt nu een verplicht onderdeel uit van deze leerlijn. Daarbij worden de werkgevers meer dan voorheen ook als opdrachtgever gezien voor de opdrachten. Door deze benadering is adequaat geborgd dat de doorlopende leerlijn van praktische onderzoeksvaardigheden tot en met het eindniveau bij studenten wordt ontwikkeld en toegepast.

Onderbouwing

Praktijkgericht juridisch onderzoek in de voltijdse variant LAW

Het praktijkgericht benaderen van juridisch onderzoek is gestructureerd en voortvarend opgepakt. Eerst hebben docenten in brainstormsessies beelden geschetst van wat praktijkgericht juridisch onderzoek in kan houden voor de verschillende domeinen van HBO-Rechten. Vervolgens is de Programme Advisory Committee om advies gevraagd en is de visie op praktijkgericht juridisch onderzoek vastgesteld. Naast deze visie is voor het afstudeeronderzoek het Applied Research Project (ARP) uitgewerkt en is beschreven welke kennis en vaardigheden er in de eerste drie jaren te ontwikkelen zijn. Ter voorbereiding op het invoeren van het Applied Research Project per september 2022 zijn er twee pilots uitgevoerd waarin ervaringen zijn opgedaan met praktijkgericht juridisch onderzoek.

Het panel vindt de visie, de leerlijn en de uitwerking van het praktijkgericht juridisch onderzoek duidelijk en compleet. Het panel stelt naar tevredenheid vast dat de visie is afgestemd met de visie op praktijkgericht juridisch onderzoek van de duale en deeltijdvarianten. De visie en de leerlijn vormen een solide basis voor de overgang van voorheen een theoretische

afstudeeropdracht naar het huidige Applied Research Project. Het panel vindt het positief dat hierover uitvoerig is gecommuniceerd met het werkveld. Voor de opdrachtgevers is een brochure gemaakt waarin het Applied Research Project wordt uitgelegd. Aanvullend is een website ingericht om de ongeveer 300 vierdejaarsstudenten en hun opdrachtgevers te ondersteunen als het Applied Research Project per september 2022 voor het gehele vierde jaar wordt ingevoerd.

Uit het gesprek met studenten, docenten en opdrachtgevers blijkt dat de eerste ervaringen met het Applied Research Project positief zijn. Het panel stelt vast dat de nieuwe oriëntatie stevig is ingezet. De ervaringen die in de pilots zijn opgedaan in het eerste, derde en vierde jaar, ondersteunen de praktijkgerichte oriëntatie goed. De docenten hebben de nieuwe oriëntatie geadopteerd, waarbij de pilot-ervaringen hen een kader bieden over wat de praktijkgerichte oriëntatie inhoudt. De studenten die aan de pilots hebben deelgenomen waarderen het toepasbaar maken van de juridische theorie en geven aan dat de praktische oriëntatie hen motiveert. Dit wordt ook door de docenten bevestigd. Ze zien dat studenten meer focussen op de praktische toepasbaarheid van juridische theorieën en andersom meer geïnteresseerd zijn in de theoretische onderbouwing van praktijkvraagstukken. Deze ervaringen bij studenten en docenten vindt het panel waardevol en dat geeft het panel het vertrouwen in een goed verloop van het verder uitrollen van het praktijkgericht juridisch onderzoek.

Praktijkgerichte juridische onderzoeksvaardigheden in het LAP-onderwijs

Het panel stelt vast dat er een goede opbouw zit in de praktijkgerichte juridische vaardigheden in het leerarbeidsplaats (LAP)-onderwijs. Vanaf de start van het LAP-onderwijs gaan de duale en deeltijdstudenten bij hun werkgevers na welke handelingsproblemen er zijn. Deze problemen zijn mogelijke onderwerpen voor opdrachten of voor het afsluitende afstudeeronderzoek. Door een handelingsprobleem bij de werkgever als vertrekpunt te nemen, krijgt de werkgever een opdrachtgevende rol. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van praktijkgerichte juridische vaardigheden.

Naast de betere opbouw is het vak Juridische Onderzoeksvaardigheden in het nieuwe curriculum verplicht gesteld voor alle derdejaars studenten. Het in 2020 vastgestelde visiedocument Praktijkgericht Onderzoek vormt een goed uitgangspunt voor de docenten, die zelf ook in praktijkgericht onderzoek zijn geschoold. Ook de werkgevers zijn goed geïnformeerd over het praktijkgericht juridisch onderzoek. Tijdens bijeenkomsten en aan de hand van een video is duidelijk gemaakt wat praktijkgericht juridisch onderzoek inhoudt en wat de te ontwikkelen praktijkgerichte juridische vaardigheden zijn.

Doorlopende leerlijn in onderzoeksvaardigheden

Het panel herkent in het LAP-onderwijs van de duale en deeltijdvarianten een duidelijke doorlopende leerlijn in onderzoeksvaardigheden. In het visiedocument en in het besluit Onderzoeksvaardighedenlijnen is deze doorlopende leerlijn beschreven. Volgens deze documenten dienen studenten zelfstandig, kritisch, doelbewust en methodisch onderzoek uit te kunnen voeren dat vernieuw(en)de kennis voor de praktijk oplevert. Om dit onderzoek goed uit te kunnen voeren, werken studenten vanaf het begin van de opleiding aan kennis en vaardigheden. In het eerste studiejaar ligt daarbij de focus op het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Het tweede jaar is gericht op het goed hanteren van onderzoek dat door anderen is uitgevoerd. In de laatste twee jaren, tijdens het LAP-onderwijs, werken de studenten in elke periode toe naar het steeds zelfstandiger uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek. Uit de modulebeschrijvingen en

producten van de opeenvolgende leerjaren die zijn ingezien, constateert het panel dat er sprake is van een toenemende complexiteit van het onderzoek. Dat beeld wordt bevestigd door het gesprek dat is gevoerd met hogeschooldocenten. Het panel stelt vast dat, ondanks de praktische belemmeringen van de coronamaatregelen, de leerlijn praktische onderzoeksvaardigheden voortvarend wordt ingevoerd.

Standaard 4   Leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De documentatie en verbeterde studierendementen laten zien dat het LAP-onderwijs aan de basiskwaliteit voldoet als het gaat om de duidelijkheid, de opbouw en de studeerbaarheid. De afstemming en taakverdeling tussen opleiding, werkgevers en studenten is duidelijk door de documentatie, informatiebijeenkomsten voor werkgevers en de periodieke voortgangsgesprekken. Het is waardevol dat het onderwijs tijdens de terugkomdagen volledig ondersteunend is gemaakt aan het werkend leren. Studenten kunnen zich in de nieuwe opzet van het LAP-onderwijs beter richten op het werkend leren. De voortgangsrapportages laten zien dat daardoor de studeerbaarheid aanzienlijk is verbeterd en dat studenten voldoende mogelijkheden hebben om in het LAP-onderwijs de beoogde leerresultaten te bereiken.

Onderbouwing

Duidelijkheid over LAP-onderwijs

De communicatie vanuit de opleiding over het LAP-leren is verbeterd. In de handleiding *Werkend Leren* is uitgewerkt wat het werkend leren inhoudt en welke eisen aan een leerarbeidsplaats worden gesteld. Daarbij is de taakverdeling tussen docent en werkgever duidelijk aangegeven. De opleiding organiseert bovendien aan het begin van elk semester een (online) bijeenkomst voor werkgevers. Tijdens deze bijeenkomsten worden het werkend leren en de rolverdeling tussen werkgever en opleiding toegelicht. Aanvullend vinden er per semester minimaal twee voortgangsgesprekken plaats, waarin naast de voortgang van de student ook eventuele onduidelijkheden aan de orde kunnen komen. Door deze opzet en door het directe contact tussen begeleidend docent en werkgever worden de verwachtingen steeds goed op elkaar afgestemd en kunnen er indien nodig tijdig aanpassingen worden doorgevoerd.

Opbouw LAP-onderwijs

De opbouw in complexiteit en mate van zelfstandigheid zijn voldoende herkenbaar in het nieuwe LAP-onderwijs. Elke competentie wordt in het LAP-onderwijs minimaal één keer op het eindniveau aangetoond. In totaal zijn er zes LAP-periodes van tien weken. De eerste periode staat in het teken van kennismaken met de werkplek en het schrijven van een plan van aanpak voor het werkend leren. De studenten krijgen in deze periode uitleg over de gewenste complexiteit van de opdrachten en over de mate zelfstandigheid die van hen wordt verwacht. Voordat een opdracht kan worden uitgevoerd, wordt telkens eerst het plan van aanpak goedgekeurd. Na de eerste periode tonen studenten in elke periode één van de competenties Analyseren, Organiseren, Adviseren, Belangen behartigen of Beslissen aan. De eerste competentie die wordt aangetoond is de competentie Analyseren. De volgorde waarin de overige competenties worden aangetoond, kan de student bepalen in overleg met de werkgever en opleiding. De studenten leveren aan het einde van elke periode een portfolio aan waarin de werkzaamheden zijn beschreven met de beroepsproducten die zijn gemaakt voor de werkgever. Dat kunnen allerlei beroepsproducten zijn zoals een bezwaarschrift, een akte, een juridisch

advies, een infographic of een beslisboom. Het beroepsproduct dat in de laatste periode wordt gemaakt, behoort tot de afstudeeropdracht.

Studeerbaarheid LAP-onderwijs

Het programma van de duale opleidingsvariant is aangepast om de studeerbaarheid van het LAP-onderwijs te verbeteren. De duale studenten volgen nu de minor aan het begin van het derde jaar voorafgaand aan de LAP-periode en niet meer tijdens de LAP-periode. De studenten kunnen zich volledig focussen op het werkend leren waardoor de studeerbaarheid van het LAP-onderwijs verbetert. Een andere maatregel om de studeerbaarheid te verbeteren zijn de startbijeenkomsten aan het begin van elk semester. In deze bijeenkomsten informeert de opleiding de studenten over de onderwijsactiviteiten van de wekelijkse terugkomdagen, met bijbehorende opdrachten en toetsen. Hierdoor wordt piekbelasting zoveel mogelijk voorkomen. De invulling van de terugkomdagen is omwille van de studeerbaarheid gewijzigd. De bijeenkomsten staan nu volledig in het teken van het werkend leren. Alle inhoudelijke juridische lessen worden nu voorafgaand aan het LAP-onderwijs aangeboden. De studenten komen bijeen in groepen van maximaal 15 studenten. Ze brengen ervaringen en casuïstiek in die in deze groepen worden besproken en uitgediept. De begeleidende docent en trainers zijn bij deze bijeenkomsten aanwezig. Het panel vindt het waardevol dat het onderwijs op deze manier naadloos aansluit op wat er tijdens het werken wordt geleerd. Ook de sterkere nadruk op de (inter)professionele ontwikkeling juicht het panel toe. De effecten van bovenstaande maatregelen zijn duidelijk terug te zien in de verbeterde studierendementen. Sinds de invoering van de nieuwe opzet is het percentage studenten dat nominaal studeert tijdens de LAP-periode gestegen van 30 tot 40 procent naar meer dan 60 procent. Het panel is onder de indruk van deze verbetering. Voor een verdere verbetering van de studeerbaarheid ondersteunt het panel de extra aandacht die de opleiding wil schenken aan een bij een leerarbeidsplaats passende vergoeding van de studenten tijdens het duale traject. Uit het gesprek met studenten blijkt duidelijk dat een passende vergoeding een belangrijke voorwaarde is voor de studeerbaarheid van het LAP-onderwijs.

Standaard 9

Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Uit de documentatie blijkt dat de kwaliteitszorg voor de duale en deeltijdvarianten van de opleiding wordt uitgevoerd zoals in het kwaliteitshandboek is aangegeven. Het panel is positief over de gewijzigde onderwijsorganisatie die een positief effect heeft op de werkcultuur en de kwaliteitszorg. De opzet met jaarcoördinatoren en semesterteams verbindt de kwaliteitszorg integraal met het onderwijsproces. Door deze opzet zijn de onderdelen van de programma's herkenbaar vertegenwoordigd in de curriculumcommissie. Daarnaast zijn beide opleidingsvarianten structureel vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. Voor de continue aandacht voor de kwaliteit van het lopende onderwijs zijn klankbordgroepen ingesteld. Het panel is met name onder de indruk van de verbeterde kwaliteitscultuur. De docenten opereren meer als een team en voelen zich als team eigenaar van het onderwijs. Het panel is positief over de aandacht die is geschonken aan de werkcultuur die is gebaseerd op het met elkaar bespreken, afspreken en aanspreken. Volgens het panel is de kwaliteitszorg door de verbeterde kwaliteitscultuur samen met de nieuwe organisatiestructuur bij beide opleidingsvarianten blijvend en duurzaam verbeterd en van een goed niveau.

Onderbouwing

Kwaliteitszorg

Het panel ziet dat de voorgenomen verbeteringen ten aanzien van de kwaliteitszorg zijn uitgevoerd. In het *Handboek Kwaliteitszorg* van de duale en deeltijdvarianten is het kwaliteitssysteem beschreven met actoren, instrumenten, rollen en taken. Er is een jaarkalender kwaliteitszorg opgesteld met een planning van de evaluaties en verbeterplannen. Daarnaast zijn de onderlinge relaties tussen opleidingsmanager, (jaar)coördinatoren, opleidingscommissie en curriculumcommissie aangegeven. Verder heeft de nieuwe functie van Coördinator Kwaliteit en Ontwikkeling daarin een belangrijke rol gespeeld. Uit de verslagen van de commissies en de evaluatierapportages blijkt dat beide opleidingsvarianten de kwaliteitszorg volgens het handboek uitvoeren. Het evalueren is nu een integraal onderdeel van de ingeroosterde onderwijsactiviteiten en wordt met de digitale evaluatietool DICE uitgevoerd. Deze digitale tool ondersteunt goed het afnemen van evaluaties en het maken van rapportages. Evaluatieresultaten komen snel beschikbaar en worden met studenten besproken. Daarnaast zijn er voor de kwaliteit van het lopende onderwijs klankbordgroepen ingesteld. Studentenvertegenwoordigers bespreken in deze groepen de ervaren kwaliteit met de (jaar)coördinator en de docenten. Andersom worden zij geïnformeerd over de doorgevoerde verbeteringen. Beide opleidingsvarianten zijn ook structureel vertegenwoordigd in de opleidingscommissie die is opgedeeld in twee compartimenten; één voor de voltijdse variant LAW en één voor de duale en deeltijdvarianten. Docenten en studenten van de duale en deeltijdvarianten kunnen zich kandideren voor het betreffende compartiment van de opleidingscommissie. De verslagen van de opleidingscommissie worden op een SharePoint site

geplaatst. Deze site bevat daarnaast alle basisinformatie voor docenten over het onderwijs, de organisatie, toetscommissie, curriculumcommissie etc.

Kwaliteitscultuur

Het panel is onder de indruk van de verbeterde kwaliteitscultuur. In de afgelopen jaren is er met alle docenten in meerdere sessies aandacht geschonken aan het werken binnen de nieuwe organisatiestructuur met (jaar)coördinatoren en expertise teams. Daarbij is met name aandacht besteed aan de gewenste cultuur van samenwerken. Deze cultuur gaat uit van de volgende drie basisprincipes: 'eerst bespreken wij met elkaar, daarna maken wij met elkaar afspraken en indien nodig spreken wij elkaar aan als gemaakte afspraken niet worden nagekomen'. Het panel merkt aan de hand van de gevoerde gesprekken op dat bij docenten het eigenaarschap sterk is verbeterd en dat de kwaliteitscultuur goed is ontwikkeld. Met name de studenten geven aan dat de kwaliteitszorg nu goed werkt. Ze ervaren duidelijkheid over het primaire onderwijsproces en geven aan dat docenten adequaat en snel reageren op vragen of problemen. Dit geeft volgens het panel aan dat de docententeams van beide varianten in staat zijn om gezamenlijk het onderwijs te dragen en dat de voorwaarden zijn gecreëerd om ook in de toekomst het onderwijs blijvend en duurzaam te verbeteren.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	B HBO - Rechten		
	Voltijd	Duaal	Deeltijd
1 Beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet	Voldoet
2 Oriëntatie	Voldoet	Voldoet	Voldoet
3 Inhoud	Voldoet	Voldoet	Voldoet
4 Leeromgeving	Voldoet	Voldoet	Voldoet
5 Instroom	Voldoet	Voldoet	Voldoet
6 Personeel	Voldoet	Voldoet	Voldoet
7 Voorzieningen	Voldoet	Voldoet	Voldoet
8 Begeleiding	Voldoet	Voldoet	Voldoet
9 Kwaliteitszorg	Voldoet	Voldoet	Voldoet
10 Toetsing	Voldoet	Voldoet	Voldoet
11 Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet	Voldoet

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding HBO–Rechten van de Haagse Hogeschool als **positief**.

Aanbevelingen

Het panel heeft geen aanbevelingen voor de opleiding.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Tijd	Activiteit	Deelnemers
9.30 – 10.00	Inloop / ontvangst panel	Panel
10.00 – 10.30	Gesprek met het management	Directeur Faculteit BRV; Opleidingsmanager HBO-Rechten; Programme director LAW.
10.45 – 11.30	Applied Research in the LAW programme	Lecturer Applied Research Project; Team leader Y3+Y4; Principal Lecturer, Chairperson Curriculum Committee; Representative of the professional field; Teaching assistant Applied Research Project and Research Lab Y3 Two students who completed the pilot Applied Research.
11.45 – 12.15	Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur;	Coördinator jaar 1; Coördinator deeltijdopleiding; Lid curriculumcommissie; Lid opleidingscommissie; Senior instructeur praktijkonderwijs, SharePoint, coördinator externe betrekkingen.
12.45 – 13.30	Studeerbaarheid LAP-periode	Coördinator LAP-onderwijs jaar 3 en 4; Docent- begeleider LAP-onderwijs; Docent-begeleider LAP-onderwijs; Docent LAP-onderwijs; 4 externe begeleiders LAP-plaatsen.
13.45 – 14.30	Studenten: studeerbaarheid LAP-periode, kwaliteitscultuur;	Student jaar 1 duaal, lid klankbordgroep jaar 1; Student Jaar 3 duaal; Student Jaar 4 duaal (4x); Student Jaar 2 deeltijd
14.45 – 15.30	Onderzoekslijn binnen het opleidingsprogramma	Hogeschooldocent, projectleider curriculumvernieuwing; Hogeschoolhoofddocent, voorzitter curriculumcommissie; Coördinator jaar 2
15.30 – 16.15	Beoordelingsoverleg	panel
16.15 – 16.30	terugkoppeling van het panel aan de opleiding	

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Documenten over standaard 2 voltijdse opleidingsvariant

Applied Legal Research in LAW
Results of brainstorm session with team
Applied Research Project Brochure
PAC Advice
Overview of professional products
Year 4 ARP Course Description
Proposal Pilot Applied Research Project
Report Conclusions Pilot 1
List of ARPs First Pilot
List of ARPs Second Pilot
Complete ARP package of student X
Complete ARP package of student Y
Year 3 New Research Lab Course Description
Year 1 EU module course description

Documenten over standaard 2 deeltijd en duale opleidingsvarianten

Besluit MT Onderzoeksleerlijn
Documenten leerlijn onderzoeksvaardigheden jaar 1
Handleiding Praktijkgericht Onderzoek
Informatie voor de ontwikkelteams jaar 2
Modulebeschrijving Jurisprudentie Lezen 2021-2022
Modulebeschrijvingen Juridische Vaardigheden Deeltijd Jaar 1
Modulebeschrijving onderzoeksvaardigheden 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2020 2021 en 2021-2022
Opdracht Juridisch Relevante Functie HBO-Rechten Deeltijd jaar 2
Presentatie onderwijsprogramma jaar 2
Twee voorbeelden van afstudeeropdrachten
Handleiding praktijkgericht juridisch onderzoek
Verslag van de online bijeenkomsten voor werkgevers van mei 2021
Visiedocument en besluit MT onderzoeksleerlijn voor duale en deeltijdopleiding

Documenten over standaard 4 deeltijd en duale opleidingsvariant

Documentatie werkgeversbijeenkomsten
Flyer over werkend leren
Handleiding Juridisch Relevante Functie Deeltijd 2021-2022
Handleiding portfolio schrijven HBO Rechten deeltijd 2021-2022
Handleiding werkend leren werkgevers 2021-2022
Kalender (jaar 3 semester 2)
Kalender (jaar 4 semester 1)
Nieuwsbrieven afsluiting jaar 3 en vooruitblik jaar 4
SLB HBO Rechten deeltijd 2021-2022
Werkgeversbijeenkomst 9 februari 2021 – presentatie

Documenten over standaard 9 deeltijd en duale opleidingsvariant

Beleid langstudeerders
Beschrijving taken en bevoegdheden
DICE rapportages 1e semester 2021-2022
Handboek kwaliteitszorg
Handleiding klankbordgroepen
Informeel evaluaties
Inzet DICE
Inzetplanning
Jaarplanning curriculumcommissie 2021-2022
Notitie klankbordgroepen
Presentatie Taakverdeling Kwaliteitsborging
Screeningsplan curriculumcommissie
Voorbeelden docenten evaluaties
Verslagen werkveldcommissie
Verslagen Curriculumcommissie
Verslagen Klankbordgroepen
Verslagen Opleidingscommissie
Voorstel en besluit kwaliteitszetels
Voortgangsrapportage en toetsrendementen